

Fioláné Komáromi Gabriella: A hetvenes évek ifjúsági regényei

A hetvenes években több mint 150, 10—14 éveseknek szánt új magyar regény jelent meg; s ezek áttekintésére vállalkozott a szerző az értékek, a minőség felderítése s bizonyos tendenciák, összefüggések megragadása érdekében. Munkája feltétlenül tiszteletet parancsol, hiszen néhány regény előbb éri meg az újrakiadást, mint az értéklő, mérlegelő kritikát. Márpedig a pedagógusok, a gyermekkönyvtárosok és a szülők a kritika hiányában nagyon nehezen válogatnak és ajánlanak a gyermekeknek irodalmat, gyakran teljesen tanács-talanok. Sokszorosan hasznos könyvet kap tehát kézhez az olvasó, különösen, ha meggondoljuk, hogy az áttekintésben helyet kaptak a határainkon túl magyar nyelven megjelent, de itthon szintén (bár csak minimális példányszámban) könyvesbolti forgalomba került művek is.

Az évtized termését átfogó értékelés meggyőzően mutat ki bizonyos jelenségeket: Érezhetően megnőtt a félműltat, az utolsó 40—50 évet feldolgozó művek száma; a kaland, az izgalom, az események ideje a hétköznapok helyett túlnyomórészt a vakáció, s egyre több regény szól a gyermekmagányról — nem az árvaságról, hanem a magárahagyatottságról. A könyvek beszűkített (főként értelmiségi) környezete nem segíti a nyilvánvalóan nem csupán értelmiségi származású gyermekek ráhangolódó, együttérző, beleélő, azonosuló érzelmi folyamatait; a tudományos fantasztikus művek jövőképe mesésen leegyszerűsített, s ezek a könyvek gyakran csak cselekményesített adattárként olvashatók.

Külön említést érdemelnek a történelmi regényekről, a témaválasztás súlypontjainak elmozdulásairól, a realista történelemszemlélet hiányáról szóló megállapítások. A szerző kimutatja, hogy változatlan ugyan a török idők iránti érdeklődés, de határozottan megnőtt a magyar őstörténettel, az Árpádok korával foglalkozó regények száma is, s kevesebb a Rákóczi-szabadságharcot, az 1848-as eseményeket bemutató mű, inkább a reformkori

témák és az emigránsok kalandjai, tehát a szabadságharc előtti, illetve utáni korszak került előtérbe. E jelenségek magyarázata, a szociológiai összefüggések feltárása, sajnos, már a szerző érdeklődésén kívül reked. Érthető, hiszen vállalkozása és teljesítménye így is messze meghaladja az egy emberre kiszabható szokványos feladatok méreteit.

A szerző másik célkitűzését is maradéktalanul megvalósítja: az általános tendenciák megragadása mellett érzékenyen, értően fedi fel és mutatja be a konkrét értékeket. *Gyurkovics Tibor Rikikijét* például a legköltőibb háborús témájú gyermekkönyvnek itéli, *Szabó Magda Abigéljét*, *Csulák Mihály Mindenütt vannak csillagokját*, *Mezei András Svédcsavarját*, *Csontos Gábor Suhogó völgyét*, *Márton Klára Tessék engem elrabolni*, *Gion Nándor Postarablók* és *Nemere István Mükincsrablók a kisbolygón* című könyveit pedig külön is méltatja, és részletes elemzések alapján melegen ajánlja az olvasók figyelmébe. Ítéleteit árnyaltan, más vélekedést is megengedő módon fogalmazza meg, s bár néhol a sok kedvező megállapítást mármár egyoldalúnak érezzük, mégis magabiztosan kalauzolja el a szerző a kevéssé tájékozott olvasót az alig felismerhető értékek sűrűjében.

Stílusával, tárgyszerűségével, gondolatgazdagságával és szerkezetével (a betűrendes mutató nagymértékben növeli a mű gyakorlati, pedagógiai hasznosíthatóságát) messze meghaladja az átlagos kritikától megszokott teljesítményeket. A szociológiai szempontú tartalomelemzés közvetlen közelébe kerülő mű kézikönyv értékű, ezért mint az évtized termésének megbízható áttekintését a sajnos időnként rosszul tájékozott és ezért az ilyesfajta segítségre fokozottan rászoruló kezdő gyermekkönyvtárosokon kívül bizonyára örömmel fogadják majd a felkészült, sokat, de mindent mégsem olvasó pedagógusok, szülők és gyermekkönyvtárosok is. (1981, *Tankönyvkiadó*, 207 l., 16,50 Ft.)

Nagy Attila